

הגדה לפסח למהר"ל

הפירושים של המהר"ל על ההגדה של פסח, נלקחו מתוך ספר "גבורות ה'", בשיטת הפירוש "דיבור ומחשבה". להלן קטע אחד לדוגמה:

ב. למה נקראת המצה לחם עני

כתוב: "לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, למען תזכר את יום יצאתך מארץ מצרים, כל ימי חגיך" (ראה, דברים טז, ג). מדוע כינתה התורה את המצה "לחם עני"? הלא המצה יכולה להיות מפוארת כמו המצה של שלמה המלך! והלא הטכנולוגיה בימינו מאפשרת לעשות מצות כשרות דמויות חמץ לגמרי!

המהר"ל כותב שיש שסברו כי המצה קשה לעיכול, ומשום כך הֵעֲנִי אוכל אותה כדי שלא ירעב מהר, והמזון שסיפקו המצרים לעבדים העבריים במצרים, היו מצות, כדי לחסוך בהוצאות המזון, שכן האוכל מצה לא ירעב מהר¹. המהר"ל דוחה טעם זה, משתי סיבות:

- בתלונתם על המן, אמרו ישראל: "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חֲנָם" (בהעלותך, במדבריא, ה). ברור שזה לא היה חֲנָם, שהרי בני ישראל עבדו את המצרים; אלא אמרו חכמינו: "חֲנָם מן המצוות". על כל פנים בני ישראל אכלו דגים, ואיך אפשר לומר שנתנו להם מצות בגלל שאינן מתעכלות מהר?

- הלא כתוב: "לֶחֶם עֲנִי כִּי בְחֶפְזוֹן יֵצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם!" אם כן טעם המצה קשור ליציאה ממצרים ולא לשעבוד!

ובכן, המצה נקראת "לחם עני" בניגוד למצה עשירה שיש בה שמן ודבש למשל. אין בה אלא קמח ומים המהווים את עצמותו של הבצק. היא אם כן כמו הֵעֲנִי שאין לו קניינים, ואין לו אלא עצמו. לעומת המצה, יש תוספת בחמץ, והוא השאור; השאור אינו חלק מעצמותו של הבצק.

1 המהר"ל והראב"ע

הטעם הזה אותו דוחה המהר"ל, הוא טעמם של הראב"ע ושל ר"י אברבנאל. אכן רבינו דוד אבודרהם כתב בפיסקת "הא לחמא עניא": "ופירש ה"ר יוסף האזובי בשם בן עזרא שהיה שבוי בהודו והיו מאכילין אותו לחם מצה ולא נתנו לו לעולם חמץ, והטעם מפני שהוא קשה ואינו מתעכל במהרה כחמץ, ויספיק ממנו מעט, וכן היו עושים המצרים לישראל.

אמנם הראב"ע אינו יכול להתעלם מדברי ההגדה האומרת: "כי לא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ" (עפ"י הפסוק בפרשת בא, שמות יב, טז), והוא הטעם שנותנת ההגדה של פסח למצה. אם כן המצה היא מצת חרות ולא מצת השעבוד! חייבים לומר כי לדעת הראב"ע, המצה היא זכר לשעבוד ולחרות, היא דו-אנפית: (1) "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" - היא מצת השעבוד; (2) "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ" - היא מצת חרות.